СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 10. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 19-го січня 1943. No. 10. Jersey City, N. J., Tuesday, January 19, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ІНТЕРВЕНЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА В СПРАВІ ВУГЛЕКОПНОГО СТРАЙКУ

ВАШИНГТОН. — Представник ради воєнної продукції заявив, що справа страйку пенсилвенійських вуглекопів опиниться в руках президента. Президент зробить заклик до страйкарів, щоби вони заперестали страйк і повернули до роботи. Інакше копальні перейдуть під заряд армії. В урядових колах дуже занепокоєні, що страйкарі не послухали навіть свойого предсідника, Джана Луїса. Він також робив заклик до них, щоб заперестали страйк, а справу віддали до полюбовного суду, але замісць заперестати страйк, страйкарі притягнули біля 8 тисяч нових вуглекопів до страйку.

ЗАПАСИ ВУГЛЯ ВИЧЕРПУЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія заявив, що запаси твердого вугля вичерпуються і можливо в короткому часі Ню Йоркови прийдеться уживати мягкого вугля. А мягке вугля видає зо себе багато диму і саджі. Колиб це наступило, говорив посадник, то Ню Йорк окутається димом. Але не довгий час, потішав він. — У своїй недільній радієвій промові посадник Ля Ґвардія знов цькував дітей проти родичів, але цей раз він цькував малих дівчат і закликав їх, щоби доносили їм на своїх матерей, коли ті йдуть грати в „бінґо".

ВИНАЙШЛИ НОВИЙ РІД ҐАЗОЛІНИ.

ВАШИНГТОН. — Хемічні заклади Гудрія подали до відома, що їхнім інжинірам вдалось винайти новий рід ґазоліни, котрий зреволюціонує летунство і повітряну боротьбу. Та ґазоліна має далеко більшу внутрішну силу і можна буде нею поганяти далеко більші літаки. Та ґазоліна вможливить літакам далі летіти, набирати на себе більші ладунки, а також надаватиме літакам кращої керувальности.

ПАЙКУВАННЯ ХАРЧІВ ДЛЯ РЕСТОРАНІВ.

ВАШИНГТОН. — Бюро заряду цін оповістило, що вкоротці воно впровадить пайкування певних харчевих продуктів поміж ресторани. Широкий загал того пайкування не буде відчувати. Але ресторани, а також інші заклади, що купують більшу скількість харчів, діставатимуть свій наділ. Бо нині таке трапляється, що деякі заклади, що мають кращі звязки, або котрі меткіші, дістають повну скількість деяких харчевих продуктів, а інші не дістають нічого. Щоб уникнути це, власти будуть засоби пайкувати.

РОЗШУКИ В СПРАВІ МОРДУ ТРЕСКИ.

НЮ ЙОРК. — Тисяча поліцаїв робить розшуки в справі скритого морду Карла Трески, радикального провідника, італійського походження, котрого тиждень тому замордували на вулиці невідомі спраники. Чимраз явніше дотичні чинники звязують цей морд з комуністами і кажуть, що Треска серед комуністів мав чимало ворогів, а навіть він цілий час зводив кампанію за те, щоби викрити зникнення бувшої комуністки Пойнтц, котра в 1937 р. пропала невідомо як і де. Треска до кінця життя говорив і писав, що її силою завезли комуністичні аґенти до совєтської Росії і там десь спрятали, бо вона знала багато про внутрішні справи комунізму і коли відступила від комуністів, стала для них небезпечною. Поліція арештувала дотепер одного кримінальника, що був на паролю, Карміна Ґалянте. Внаслідок сліпого припадку один поліцай, що бачив, як Ґалянте вступає до одного авта, записав собі число авта. Опісля показалось, що в тім самім авті їхали вбивники Трески. Ґалянте, як досвідчений кримінальник, відмовляється від зізнань і все заперечує. Поліційні власти говорять, що Ґалянте, колиб виконав цей морд, то виключно як наємник когось „вищого".

ПОМІЧ ДЛЯ РОДИН ВОЯКІВ.

ВАШИНГТОН. — „Офіс оф Депенденсі Бенефитс", що саме перенісся з Вашинґтону до Нюарку, виробляє точний спис тих родин вояків, котрі подались за піддержку. На основі закону піддержку будуть діставати лише ті, що були на удержанні чоловіків, що тепер служать при війську. Ті піддержки складатись будуть з двох частин: одної части, котру вояк сам зложить зо своєї платні і другої части, котру додасть уряд. Якщоб вояк десь пропав на війні і був зарахований до „мисінґ", то уряд сам виплачуватиме його родинам належні підмоги. Таких підмог дотепер признано на один міліон і 250,000.

ВОЄННІ РОБІТНИКИ НАДУЖИВАЮТЬ ЇЗДИ АВТОМ.

ВАШИНГТОН. — Розшуки виявили, що 73 відсотки воєнних робітників уживає авта, коли їде до роботи і, звичайно, в тім числі є багато таких, що надуживають цеї їзди. В багатьох випадках робітник міг би легко взяти до своєї фабрики боса, трамвай чи який інший транспортовий середник, але він волить їхати сам автом.

Наїзд на Японську Базу

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Американські повітряні фортеці виконали налет на японську морську базу в Рабавл Вони тяжко ушкодили, а можливо, що й затопили, пять японських кораблів, загального тонажу 25,000 тон. Кораблі занялись вогнем. Крім того бомбовики бомбардували інші мілітарні обекти в тих околицях. Японці зустріли їх своїми літаками і протилетунськими гарматами, але всі американські бомбовики вернули домів.

ХАРЧОВЕ ПОЛОЖЕННЯ НІМЦІВ

ВАШИНГТОН. — Бюро воєнної інформації подало до відома, що харчеве положення в Німеччині не є дуже погане і цього року лише трошка буде гірше, від попереднього. Причиною цього є це, що Німеччина висмоктує всі харчеві засоби від інших країв. Назаґал, по цілій Европі, засоби харчів менші, ніж цього вимагають обставини, але на тім не потерпить Німеччина. В Німеччині далі є гострий брак товщів і мяса, але німці ті браки надолужують іншою дієтою та назагал тим не дуже надривають своєї збірної сили.

ГІТЛЄР МОЖЕ УЖИТИ ҐАЗІВ

НЮ ЙОРК. — Бувший американський амбасадор до Німеччини, з часів на передодні вибуху попередної світової війни, Джеймс Джірард, заявив, що Гітлер, притиснений до муру, може розпочати уживання трійливих ґазів. Німці мають дуже трійливі ґази, але американці мають ще трійливіші. І колиб Гітлер відважився це зробити, то він вийшовби на тім гірше. Джірард теж говорив, що є можливість, що японці пробуватимуть висадити свою експедиційну армію десь на американськім континенті, або на Алясці.

БРАЗИЛІЯ ХОЧЕ ПРОДАВАТИ СВОЮ КАВУ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилійські власти висказують своє незадоволення, що Америка в себе пайкує каву і що в останніх місяцях мало кави відходить з Бразилії до Америки. А кава це найголовніший продукт Бразилії і коли вона не має ринків збуту, це дуже зле відбивається на економіці краю. Це навіть псує добросусідські відносини, кажуть добре поінформовані кола, і це дає почву для ворожої пропаґанди. Каву з Бразилії можна забирати, кажуть бразилійські кола, кораблями, наладованими залізною рудою, чи іншим металем. Залізна руда займає дуже мало місця, бо вона тяжка. Віднявши дещо з руди, на те місце можна булоб вставити чимало кави і справа булаб розвязана.

Британія Вдоволена з Виповідження Війни Осі Іраком

ЛОНДОН. — Британські часописи підчеркують факт, що Ірак, котрий має одні з найбагатших покладів нафти в світі, виповідаючи війну державам Осі, стала першою музульманською державою, що приступила до Обеднаних Держав. Ґазети й уряд підносять вагу цего акту Іраку для настроїв серед музульманських народів Азії й Африки.

ВІШІ ПОТАЙКОМ ОБІЦЮЄ ВИСТАВИТИ АРМІЮ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

БЕРН. — Французький уряд у Віші постановив розвязати „трибарвний леґіон" і створити на його місце іншу військову організацію, яка має нібито „скупчити всі заходи французів та дати кожному французові нагоду висловити ділом свої революційні й патріотичні почування", а на ділі створити військову силу на послуги Німеччини.

НІМЦІ РОЗСТРІЛЯЛИ ЧЕСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА

ЛОНДОН. — У Празі засуджено на смерть і розстріляно чеського журналіста Антоніна Пеля, котрий, як каже акт обвинувачення, кермував рухом спротиву проти німців, доставляв ворожим пропаґандистам новинок і співпрацював у видаванні недозволеного часопису.

Пель є сімнацятим чеським журналістом з ряду розстріляним німцями. Розстріл його є доказом, що підземна преса в Чехії існує далі, не дивлячися на заходи націстів її зліквудувати.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРЕ ЗБЛИЖЕННЯ ЖІРОДІСТІВ І ҐОЛІСТІВ

З АЛІЯНТСЬКОЇ КВАТИРИ В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Протягом двох тижнів буде зроблена угода між ген. Де Ґолем і ген. Жіродом. Вступні кроки для угоди вже пороблені.

НІМЦІ ВИКИДАЮТЬ ІТАЛІЙЦІВ З ВІДПОВІДАЛЬНИХ СТАНОВИЩ

ЖЕНЕВА. — На домагання маршала Карла фон Рундштета усунено цілу низку італійців з відповідальних становищ командантів італійських ґарнізонів на Середземному морю.

В ДОРОЗІ ДО ТАБОРІВ ДЛЯ ПОЛОНЕНИХ. Маємо перед собою довгий ряд націстівських полонених, що попали в полон у боях в Північній Африці. Машерують до пристані, звідки їх відвезуть кораблями до тих країв, де Аліянти перетримують полонених. З боку бачимо поважні обличчя аліянтських сторожів. Число полонених збільшається щораз більше і це стає для Аліянтів поважною проблемою, бо полонених треба перевозити до ріжних аліянтських країв.

БРИТІЙСЬКІ ЛІТАКИ БОМБАРДУЮТЬ БЕРЛІН

ЛОНДОН. — Британські бомбовики доконали в суботу вночі великого рейду на німецьку столицю Берлін, спричиняючи величезні пожари не тільки в Берліні, але й в його околиці.

Один британський літак не вернувся домів з рейду. Джеймс МекДоналд, лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", що брав участь у рейді, бачив заграву з пожарів, спричинених рейдом, коли він був уже яких 70 миль від Берліну.

Німецьке радіо після рейду признало, що шкоди, спричинені рейдом, досить поважні; начислило воно 31 вбитих і 150 ранених, але каже, що їх число зростає в міру розкопування румовищ. Між бомбардованими будинками є „Дойчлянд Галле", в котрій власне відбувалося циркове представлення, коли почався рейд. Німецьке радіо каже, що 20,000 видців утікли щасливо до протирейдових схоронищ.

НІМЦІ ВІДПЛАЧУЮТЬСЯ ЗА РЕЙД НА БЕРЛІН РЕЙДОМ НА ЛОНДОН.

ЛОНДОН. — Як британський уряд сподівався, німецький уряд відплатився за рейд на Берлін рейдом на Лондон. Один рейд відбувся в неділю вночі, а другий у понеділок над ранком. Були це одначе багато слабші рейди від тих, які знали лондонці в 1941. році. Протилетнича оборона британської столиці нині така сильна, що німецьки рейдери не дісталися до середини міста, але мусіли вернутися з передмість. Принаймні чотири німецькі літаки не вернулися з рейду. Шкоди від рейду розмірно невеликі.

РЕЙДИ ПОКЛАЛИ КОНЕЦЬ ЧУТКАМ ПРО ПОВІТРЯНЕ ЗАВІШЕННЯ ЗБРОЇ.

ЛОНДОН. — Британський рейд на Берлін, а вслід за тим німецький рейд на Лондон, розкрили фальш загально повторюваного підшепту, що мовляв між британцями й німцями є такий договір не бомбардувати один одному столичних міст.

БРИТІЙЦІ ПОЧИНАЮТЬ НАНОВО ЛІБІЙСЬКУ КАМПАНІЮ.

КАЇРО. — Британська восьма армія почала наново похід на Тріполіс. До суботи вечором перейшла 40 миль поза первісні німецькі позиції в окрузі Ваді Земзем-і, за останніми вістками, все ще посувається наперед без великого спротиву. Німці видимо стараються уникати більшого бою. Британці захопили дещо повзів і бранців, але назагал німці відступають у поважній віддалі від британських військ.

БРИТІЙЦІ БОМБАРДУЮТЬ ТУНІС.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Британські літаки бомбардували важко ворожі комунікаційні лінії в Тунісі. З цього факту ґазети роблять висновок, що видно по ворожій стороні слідно поважні рухи військ.

РОСІЯНИ ЗАЙМАЮТЬ МІЛЄРОВО Й ПРУТЬ НА ХАРКІВ.

ЛОНДОН. — Червона армія захопила Мілєрово, важний комунікаційний вузол на лінії Ростов-Москва, і загрозила Каменськові, що віддалений всего 85 миль від Ростова, а інші відділи армії посуваються постійно вперед далі на півночі, зміряючи на українську столицю Харків.

За останніх кілька днів, каже російський комунікат, російські війська захопили 600 місцевостей та добули велику масу воєнного матеріялу. Російська команда дала була 23. листопада ультимат німецьким військам у Сталінграді, а коли німці не піддалися, росіяни стали їх винищувати; досі російські війська захопили коло Сталінграду 70 до 80 тисяч німців, зменшуючи залогу Сталінграду на 140,000.

ЛОНДОНСЬКА ПРЕСА ПІДЧЕРКУЄ РОСІЙСЬКУ КАМПАНІЮ.

ЛОНДОН. — Не дивлячися на те, що в суботу вночі відбувся величезний рейд британських летунів на Берлін, британська преса вважає головною новинкою не той рейд, а наступ російських військ проти націстів.

РОСІЙСЬКІ КОМАНДАНТИ ПОВНІ ДОВІРЯ.

НА РОСТІВСЬКОМУ ФРОНТІ. — Генерал Родіон Малиновський, українець, що командує російськими військами на цьому фронті, заявив ґазетярам, що він є зовсім певний, що російська армія вспіє дати собі раду з офензивою проти німців у Ростові. Він каже, що німецькі війська тепер у замішанні та, хоча вони кидають на фронт нові дивізії й повзи, вони будуть зломані. Він підчеркував воєнні заслуги генерала Яременка, команданта оборони Сталінграду. Він приписував успіх російських військ тактиці окруження.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

А ДЕЖ ДІЛИСЬ УКРАЇНЦІ?

Польський нюйорський часопис „Нови Сьвят" пише в передовиці з 14. січня про „Спадкоємців Вєшателя". Очевидно, що має на думці в першу чергу царського ґенерала, ґрафа Михайла Муравйова, що то здушував польське повстання з 1863 року так кріваво, що його за те поляки прозвали „вішателем". А далі думає часопис і про большевицьку владу, що то в часах Сталіна, як пише ця ґазета, заганяла „міліони поляків" в „тайґи Сибіру" та в „степи Казакстану".

Там, де поляки терпіли чи терплять за свою землю, мову, віру і культуру, вони знаходили і знаходять співчуття нас усіх, цілого світу. Український нарід не радів з їх терпінь навіть тоді, коли гірко терпів від польської шляхетської влади. І нині співчуває він полякам у їхніх терпінях. І нині бажає їм визволення і вільної Польщі. Колиж з цього співчуття не виходить нічого реального й державно-творчого для обидвох народів, то вина в тому вцілости по польськім шовіністичнім боці. Прикладом цього що так є, може бути теж і згадана польська стаття. Чому? — на те й відповідаємо.

Отже ця стаття хоче доконче обороняти право Польщі до західньо-українських і білоруських земель. Ось тих, що їх забрали Совєти, коли погодились з Гітлєром, а які, коли ця згода розбилась, опинились вцілости під націстівською владою. У статті пишеться тільки про росіян і поляків, а про Росію так, що Совєти, себто нова Росія з Сталіном, є тільки продовженням давньої — царської. Це останнє, коли іде про московський імперіялізм, булоб навіть справедливе, як би не що іншого. Як би не те, що часопис, говорячи теж і про Львів та західньо-українські землі, твердить таке:

„Нема росіян на тих землях — цілком їх нема. Але є там поляки. Не було там Росії й росіян на протязі тисячі літ. Росія ввійшла на ті землі з дозволу Фридриха Великого, як наїздник, нищитель і кат". А далі: „Польським є Львів — а про те світчить Бартель (бувший польський міністер. Ред. Св.), розстріляний у львівській тюрмі. Ви (росіяни. Ред. Св.) не маєте там розстріляних. Ви маєте там „вєшателів".

Що Польща мала і має „вішателів" — це дійсна правда і траґедія. Але як можна пристосовувати те до західньо-українських земель і говорити про Росію і Польщу, росіян і поляків. А деж дівся український нарід, що прецінь творить на тих землях подавляючу більшість населення навіть згідно з польською урядовою статистикою? Чиж можна переходити над ним ось так до денного порядку? І то в демократії, в Америці. І то, коли президент Рузвелт і Атлянтійський Чартер говорять про дійсних людей і справжні народи, а не видумані політичними крутійствами, як є в цьому випадку. Як можна писати про „тисячі літ історії", забуваючи, що на тих землях була влада київських, волинських і галицьких українських князів? Забуваючи, що в тюрмах у Львові, Луцьку, Рівнім, чи де там, гинули в першу чергу українці й то як через польську владу, так і російську? І що вішали там теж і українців! І на Сибір гнали! За що? — бо волі хотіли. Чи таке годиться поминати?

Стратеґічна Ситуація в Росії

Відомий знавець військових справ, Гансон В. Болдвин, що пише правильно про розвій воєнної ситуації на ріжних театрах війни з дня на день у „Ню Йорк Таймсі", вертається до воєнної ситуації в Росії зо статтею, яка стоїть у звязку з його давнішими статтями про цю справу. Писати про неї заставляє його видимо факт, що вже від двох місяців тривають далеко розкинені російські офензиви, факт, з котрого необізнана з воєнними справами людина могла би робити зовсім неоправдані висновки.

Тому він зараз на вступі звертає увагу на інший, неменше замітний факт: німецький опір кріпшає й, не дивлячися на те, що німецькі армії відступили 155 миль під Кавказом, вони всеще держать у своїх руках більшість комунікаційних вузлів довкола Ростова на полудні, Смоленська в центрі й Ленінграду на півночі.

Російська війська, котрі захопили в свої руки ініціятиву які два місяці тому, удержують її в своїх руках ще й досі й правдоподібно будуть її мати через цілу зиму. Вони напирають сильно на німецькі війська й заставили їх у багатьох секторах до поспішного відступу. Деякі німецькі ґарнізони й сильні пункти є нині частинно або зовсім окружені й німці певно потерпіли там поважні втрати так у людях, як і в воєнних матеріялах.

Одначе й совєтські втрати не можуть бути малі. До того російські наступи під стратеґічним зглядом мають скорше потенціяльне, ніж актуальне значіння, себто вони властиво великого значіння покищо не мають, а тільки ще зможуть мати в майбутньому. Російський наступ на півночі має на цілі знести, або принаймні облекшити, облогу Ленінґраду; та цей наступ мав тільки обмежений успіх. Хоча навіть росіяни здобули Великі Луки, то німці не дуже то у важкім положенні.

З центральної частини, себто зо сектора Смоленська, Брянська й Орела, нема вісток про більші наступи червоної армії.

Далі на полудні росіяни видимо поступають скоро вперед, але роблять це більше між залізничими лініями, що виходять з Ростова, ніж по самих лініях. Назагал так звані ключеві вузли ще мало ними загрожені. Видно, німці їх обсадили сильними ґарнізонами й боронять їх завзято. Це є видно їх тактика: як довго їм вдається удержати в своїх руках ключеві вузли, вони не дають росіянам уживати цілих ліній й в цей спосіб можуть спутувати цілу російську офензиву.

Згідно з цим пляном німці держать у своїх руках ще велику частину самого Сталінґраду та залізничої системи, що концентрується в ньому. Далі Ростов, ключевий пункт на півдні, теж находиться в їх руках, хоча росіяни находяться від нього вже на кількадесять миль. На схід від Дону німці ще держать Сальськ, як також Пролетарську. Росіяни одначе вже захопили переправу через доліщний біг Дону коло Цимлянська та Константиновськ, при зливі Донця з Доном.

Навіть на північному Кавказі, де німецькі армії найшлися в важкому положенні внаслідок російського натиску в напрямі Ростова й Сальська, німці всеще держать залізничі й комуніканційні міста на тилах і на своїм північнім крилі.

На Кавказі росіяни наступають скоро на пяти німцям, котрі відступають видно поспішно, не ставлячи ніякого рішучого опору, а вдоволяючися тільки здержуючими наступ ворога маневрами. Нема сумніву, що власне в цій околиці німці теж поставлять рішучий опір, дуже можливо перед захопленими ними майкопськими нафтовими теренами. У своїм відступі німці наближаються до вищого терену, де їм буде краще боронитися. Зрештою таку нагоду дає їм теж ріка Кубань.

Реасумуючи воєнне положення в Росії, Болдвин каже, що стратеґічний образ на північному й центральному фронті у Росії за два місяці зими малощо змінився. На полудні росіяни зробили поважні поступи й мали вступні успіхи, одначе ситуація там ще не утверджена. Стратеґічно, російський наступ є важний, одначе він все має тільки значіння вступу. Не дивлячися на таку оцінку російської стратеґічної ситуації, Болдвин підчеркує як два найважніші наслідки російських офензив: перший, що німці в четверту зиму своєї війни найшлися в дефензиві та не бачать кінця цій війні, що мусить мати поважний вплив на їх воєнну „мораль". Другий, що німецькі війська замісць відпочивати й приготовлятися до весняної офензиви, зуживаються у цій війні повільного винищування, що її проти них повели російські війська.

Розєднана Франція

Провідники поневолених і внутрі розєднаних народів повинні пильно слідкувати за тим, що діється у Франції так, як ґенерали слідкують за всіма важними битвами, котрі відбувають і відбувались денебудь в ріжних частинах світу. Бо політика і провідництво, це глибоке знання. Воно має свої закони. Слідкуючи за тим, що діється у Франції можна багато навчитись.

Першусього впадає в очі те, що французи, раз розєднавшись, не годні якось знов знайти одного проводу, хоч обставини такі, що у французьких провідних умах не повинно бути двох думок. Навіть німець мусить признати, що доля і щастя французького народу є звязані з перемогою Обєднаних Держав. Німці, колиб виграли, зіпхають французький нарід на підрядне місце. І треба буде тоді сотки літ, щоб знов двигнутись на одно з перших місць. Можна теж припускати, що на випадок вигри німців Франція на старе місце не двигнеться вже ніколи. Отже обставини такі, що не повинно бути двох слів, двох думок. А проте важко французам прийти до порозуміння. Ґен. де Ґоль уважав адмірала Дарляна зрадником. Дарлян навіть як пристав до союзників, не хотів говорити з де Ґолем. А тепер важко склеїти розмову поміж ґен. де Ґолем і ґен. Жіродом, хоч здається оба ці два ґенерали не повинні мати найменшої причини до гніву.

Поведінка французьких провідників вказує, що вони носять в своїм серці якийсь взаїмний гнів і огірчення. Де Ґоль слушно огірчений на маршала Петена, на покійного адмірала Дарляна і їх однодумців, що ті скапітулювали перед німцями і тим накоїли Франції необчислимого лиха. Маршал Петен і адмірал Дарлян були огірчені на Де Ґоля, що той, хоч є військовцем, не піддався військовій дисципліні і в змислі формального військового закону став „бунтарем". Вони його за те позаочно засудили на кару смерти. Тепер ґен. Жіро також має якісь застереження супроти де Ґоля. Бо хоч ґен. Жіро не лише переговорював, але тісно співпрацював зо „зрадником" адміралом Дарляном, проте чомусь важко йому, без проволоки, зійтись з ґен. Де Ґолем і переговоривши справи, вступити з ним до співпраці. Тижні минають, а ця справа тягнеться якось поволи і оба згадані ґенерали хоч висказують на свої адреси компліменти і обіцюють зійтись, чомусь цього відразу не роблять. А справа наглить. Виглядає, що ґен. Жіро, хоч вповні поділяє політичний напрямок ґен. Де Ґоля, але також, як військовець, не може так легко стравити „несубординації" ґен. Де Ґоля, хоч цей „непослух" був спричинений винятковими і конечними обставинами і промовляє краще на користь характеру Де Ґоля, ніж проти нього.

Можна мати надію, що ті непорозуміння остаточно вирівняються, огірчення забудеться і провідники роздавленої Франції візьмуться цілою силою до увільнення їхнього краю від німецького поневолення. Всетаки ті ріжниці і та боротьба є дуже замітні. Уявім собі, що напрямні французької політики не є ясні, що Франція стоїть на роздоріжжі; що її край поділений поміж кількох окупантів і ті окупанти суперничають зо собою та є можливість одного окупанта вигравати проти другого; положення таке, що на думку багатьох годі зводити боротьбу зо всіма окупантами нараз і треба з деякими з них шукати порозуміння. Скільки ріжниць заіснувалоб тоді поміж французькими провідниками?

Не треба забувати, що Франція це стара держава. Французька політика донедавна уважалась за найкращу в світі. Французька мова до першої світової війни була офіційною мовою світової дипльоматії. І ось нині французькі провідники, з такою величезною політичною традицією і з таким ясним положенням не вміють порозумітись між собою, не вміють сконсолідувати біля себе всіх національних сил, а бодай не вміють цього зробити так поспішно, як цього вимагають події — і сваряться між собою, називають себе взаїмно зрадниками, а навіть „розвязують" свої суперечки скритовбивствами, чи як дехто це чуттєво назвав би „братовбивствами"!

Траґічні переживання Франції наглядно вказують, що нація, без огляду на свою культуру і політичну традицію, втративши раз єдність і один спільний, неоспорний авторитет, важко відзискує ту єдність і той авторитет. Бо авторитет, це щось таке, що має майже релігійний підклад. Це значить, що він вимагає безоглядного послуху, не звертаючи уваги на особисті погляди поодиноких людей. Такого безоглядного послуху вимагає кожна держава, до найбільш демократичної включно, якщо та вимога виявлена законом. Зміст демократії міститься не в слабости суспільної дисципліни, лише в змозі найширшого загалу, кожного найменшого члена суспільности, вивитискати свої впливи на державні справи. Але раз даний закон вийде з компетентних чинників, навіть в найбільш демократичній і свободолюбній державі треба його всеціло виконувати.

Коли якийсь нарід загубить такий неоспорний авторитет, йому дуже тяжко знов той авторитет відзискати. Внутрі краю повстають тертя, сварня, боротьба, нераз громадянська війна. Не зарадить тому і те, що даний нарід може мати дуже високу культуру і довговікову державну традицію. Процес творення неоспорного державного авторитету все є дуже болючий.

Він болючіший, зрозуміло, в тих народів, що довший час були поневолені і політично слабо вироблені. Кристалізація політичної думки твориться в останніх повільніше. Вони часто завертають з доброго шляху, тому лише, що той шлях видається їм занадто „сварливим" чи „крівавим". Дуже часто свою єдність вони пробують осягнути апелем до абстрактного народолюбія, чи братолюбія. „Всі ви хочете своєї вільної держави, чогож сваритеся?" — можна почути нераз серед них.

У вироблених народів, з державною традицією, народолюбія, патріотизм, це такі самозрозумілі справи, що над ними мало хто застановляється. Це передумова, без якої ні один трошка важніший провідник навіть не посмів би зголоситись до проводу. В державних народів висміялиб провідника, котрий як свою найбільшу чесноту уважав би власне отой патріотизм. Бо це само собою зрозуміле, що провідник повинен бути патріотом і на першому місці ставити не своє особисте добро, лише добро нації. Отже про те не треба навіть згадувати. Зате треба говорити про ті думки, ідеї, напрямні, котрі проголошує даний провідник, а котрі мають принести користь даному народови і надаги патріотизмови конкретних практичних форм. Ось що головне в вироблених державних народів.

Ідеї, думки, напрямні — вони ставлять на першім місци, очевидно, ставлять на тій духовій і головній основі, що зветься патріотизмом. Коли ті ідеї і думки не є добрі, то не поможе сентиментальне оправдування, що хтось „любить свій нарід". Старі культурні народи нераз стинали голови своїм провідникам за помилкові потягнення, хоч ті провідники були великими патріотами. В тих народів ніхто не відважився́б говорити: „Увільни його, вінжеж любить свій нарід".

Через зудар думок і моральних засад відбувається те народне обєднання і творення авторитету. Здорова нація синтезує умові і моральні противорічности та з розбурханих вод виносить новий один твердий авторитет, поклавши тим основи для свого дальшого збірного життя.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

26)

— Ні, ні, ні! Я тобі вдячний! Я тобі! — силувався голосніше скрикнути о. Нестор, та не докінчив, закашлявся.

Коваль важко зітхнув услід за ним, запер браму своєї фортеці й повільним кроком пішов до хати, де вже жінка й син ждали його з обідом.

V.

— Отче Нестор! Отче Нестор! — закликала пані Олімпія, стоячи на порозі свого помешкання.

О. Нестор, що власне з вулиці попри руїну панського двора входив на подвіря, стрепенувся й, не кажучи нічого, підійшов до неї.

— А я тут уже турбуюся. Обідати пора, а вас нема.

— Та... та... так... трохи в селі був, між людьми.

— Та що, може ввійдете до мене, та пообідаємо разом. У мене нині трохи приспішено, бачте, гостей надіюся на підвечірок.

— Куди мені... разом із вельможною панею! — почав було о. Нестор, та пані Олімпія зупинила його енерґічним жестом, узяла під руку й попровадила до своєї їдальні, толкуючи йому, що так буде ліпше, що тут не потребує вязатися, що Параска йому услужить ліпше, ніж Деменюк, що, зрештою, сьогодні в них обід короткий.

Пані, бачилось, в добрім успособленню говорила, оповідала, навіть жартувала, очевидно, їй бажалось увести й о. Нестора в таке саме успособлення. Та він мовчав понуро, гикаючись і нутаючись за кожним разом, коли йому прийшлося сказати яке слово. Вкінці пані Олімпія завважила це.

— Та бо я також! — сказала вона жартівливо, сідаючи коло нього, коли вже пообідали й зі стола поспрятувано. — Я говорила це й те, що, вас, може, й зовсім не обходить, а навіть не звертаю уваги на те, що ви якісь сумні та немов прибиті. Ну, панотче, скажіть, що вам таке?

— Мені! Алеж я... хібаж я... Та мені, Богу дякувати, нічого!

— Ні, не кажіть! По вас видно, що щось там є. Гризоту якусь маєте.

— Е, гризоту! — неохоче мовив о. Нестор, махнувши рукою. — Чи то за гризоту так тяжко? Чи то вона в нас старих така рідкість? Не стоїть і говорити!...

— Все таки скажіть! — налягала пані Олімпія, рада, що найшла тему розмови, котра, очевидно, порушувала о. Нестора.

— Щож, вельможна пані, — сказав о. Нестор, нараз випростовуючись і приймаючи певний, майже врочистий тон. — Одна в мене гризота: смерть моя близька. Чую це, а нині, відправляючи святе „офіціюм" почув це так ясно, так виразно, немов би якийсь голос ізза плеча шепнув мені. Щож, Божа воля. Та от інша річ підійшла. Розмовляв я тут із одним чоловіком і дійшов до того, що я дуже недбало сповнював свій обовязок, що на моїй душі буде багато несповненого, занедбаного... От що мене гризе.

— Ну, панотче, — почала якось нерішуче пані Олімпія, котра не надіялася такого обороту розмови, — це вже ви занадто. Хібаж ви не навчали, не... сповняли того?...

— Сповняв! Що я сповняв? І як я сповняв? — із болем скрикнув о. Нестор. — Якби тут були поставили машину, ав... автомата, то той би був так само сповняв... Відчитав би Службу Божу, відбув усякі обряди, виголосив проповідь по книжці. Хібаж це можна назвати сповненням духовного обовязку? А тим часом народ у селі темний, зопсуття страшенне, нужда, ворогування... між народом, і ніхто собі зза них не робить гризоти!

— Ей, панотче! І перед вами були священики й обік вас є, а всі оті сумні речі всюди є

— Погубили сумління! — в важкій задумі сказав о. Нестор. — Еге! Бачу це добре! І в мене його не було, довгі літа не було. Аж оце тепер, перед смертю, Бог мені його вертає на мою муку та, може, й на добро. Адже мій обовязок зовсім не такої роботи вимагав, як я робив!

— Один чоловік, отче Нестор, аби й що робив, усе таки всеї біди та темноти з села не вижене.

— Але треба було хоч зачати. Треба було... Знаєте пані, що мене найгірше мучить? Адже я навмисно, штучно погасив у собі полумя через дурну, дитячу примху!

— А, дякую за комплімент! — з меляхолійним усміхом сказала пані Олімпія. — Значить, я була для вас дурною примхою!

— Звісно, що так! Авжеж! Я, простий попович, без становища, і міг думати, що ви, князівська дочка, полюбите мене, будете моєю! Ну, хібаж це не божевілля? А колиб мені не вдалося, то я, замісць наложити руку на своє життя, замісць повіситися або втопитися, наложив руку на своє серце, відрізав себе від людей, від світа, від усякого живого діла! А що з того вийшло? Ворог людського роду, сатана, ні на що так пильно не чатує, як на такі власне душі. Коли в моїй погасло те оживливе полумя, він підсунув порохно, що світить гниючи, мамону, до котрої привязалася моя темна душа. А закинувши мені цей аркан на шию, він вів мене ним чимраз далі в дебри гріхів і огиди.

— Алеж, панотче! Що ви говорите? — скрикнула пані Олімпія, котрій цей оборот розмови й цей тон о. Нестора були зовсім не до ладу. — Ви, мабуть хворі! Ви в гарячці!...

— Ой, хворий, хворий! — говорив о. Нестор. — Не тілом, тіло здорове. Але душа моя болить до глибини, тремтить, мов лист зівялий перед бурею. Чи ви, пані, ніколи не мали того чуття, що смерть зближається й може застати вас по саму шию в болоті гріхів? А, може, ви не вірите в будуще життя, в суд і кару?

(Дальше буде).

НІМЦІ ПОЛАГІДНІЛИ В ВІДНОШЕННІ ДО РОСІЯН.

СТОКГОЛЬМ. — Часописи подають помічення, що останніми часами націсти дещо стали лаґідніші в відношенні до російських бранців, що находяться тепер у Норвеґії. Часописи звязують цю зміну зо зростом числа німецьких бранців, які попали в російські руки останніми часами. Ходять чутки, що німецька військова влада зажадала, аби їй вільно було вести табори для бранців без брутальної націстичної еліти.

Радіо і Пристойність

Начальник Федеральної Комісії Комунікацій заявив оноді на одній пресовій конференції в Вашинґтоні, що його уряд дістає від якогось часу надзвичайно велике число жалоб проти вульґарних, грубіянських, висловів, уживаних у радіових програмах. Він не назвав поіменно ні радіових програм ні стацій, проти котрих внесені були жалоби, але запевнив ґазетярів, що уряд робить у цій справі слідство.

Поки ще це слідство закінчилося, виступив з подібною жалобою публично представник методиської церкви в Алабамі. Цей церковник закроїв видно свою кампанію проти грубіянства на радіових програмах досить широко, бо віднісся зо своєю жалобою не лише до ґазет та радіових стацій, але й до президента Рузвелта та републиканського політика Вендела Вилкі. Він теж зробив свою жалобу дещо більше означеною, бо подав докладно, проти чого він протестує: мовляв, на радіових програмах забагато „гелів" і „демнів" і „інших різких і вульґарних висловів".

У своїм письмі до преси згаданий церковник писав: „Ми почуваємо, що ми посуваємося назад, коли ми заступаємо чисту, очищену мову, котру чути при наших домашніх вогнищах, люзьною, грубою й вульґарною балачкою. Наскільки ми знаємо, тепер нема недостачі прикметників, які надаються для домашньої консумції, і не наложено ще на них ніякого першенства".

Цікаво знати, що в тім згляді хочуть сказати на своє виправдання радіові стації. Отже „Нешенел Бродкестинґ Ко." признає, що деякі програми є „вульґарні", і то видно більше, ніж вони були досі. Вину за це явище вона складає на „величезні комплікації", що виринають з того факту, що багато таких програм походить з різних таборів армії й стацій фльоти. Представники цього радіового підприємства помітили теж, що деякі коміки, захоплені доспіхом власних жартів серед слухаючих вояків і моряків, інколи посуваються зо своїми жартами задалеко, — дальше, ніж на це дозволили би правила пристойности в них дома. Мовляв, зараду на це можуть знайти хіба військові заряди, бо радіові підприємства можуть цензурувати тільки готові рукописи, а не вискази, сказані без приготовання.

Представники підприємства „Коломбія Бродкестінґ Ко." просто виправдувалися тим, що мовляв їх підприємство не має багато таких програм, які могли би служити основою подібних жалоб. Ще інші підприємства сказали, що вони зовсім таких жалоб не дістали.

Імігранти, які не мають того чуття для англійської мови, яке мають люди, що змалку цеї мови вживають, не все можуть зрозуміти, чому саме такі слова, як: „гел" і „демн", мають стрічатися з таким осудом та викликати аж таку кампанію протестів. Маємо отже в цих двох наставленнях до тих висловів до діла з противенством двох культур: що в одних людей є поважним поломанням правил пристойности, в інших це менший прогріх.

Вирішити це противенство розумово не так легко, як узагалі не легко вирішувати всякі противенства в культурних наставленнях. Нема сумніву, що вживання таких висловів є обявом легкого шукання полекші в менти духового напруження. Через те й вживання таких висловів, як „гел" і „демн" можна скорше осудити, як дешеве, ніж як грубіянське.

Що одначе грубіянство трапляється в різних радіових програмах, це всетаки треба признати, хочби навіть не признавати слів „гел" і „демн" за дуже грубіянські. Походять певно від них більше грубіянські річи. Є підлабузнювання до низьких людських інстинктів, як дешевого самохвальства, низького себезвеличання, є брехливі оголошення, що використовують людську глупоту, жадобу наживи, які з морального боку певно заслугують більше на осудження, ніж такі „вибухові" слова, як „гели", „демни", певно популярні серед вояків усіх армій світа. „Гел" і „демн" у вояка випадає з уст зовсім мимоволі, тоді як на радіо можна стрінути неодну низьку річ, зроблену з розмислом і розрахунком, що вона промовить до низьких інстинктів людей і через те якраз принесе комусь зиски, славу або владу.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

Річні збори від. 469 У. Н. Союзу в Торонто, відбулись 21. грудня 1942 р. Зборами проводив адв. Романюк, котрий по короткій промові покликав бувших урядників до звіту. Звіт здали: Ольга Дутка, як предсідниця; Іван Косар, як писар; К. Чорномаз, як касієр. Контрольна комісія по зложенні свого звіту внесла признання довіря уступаючому зарядови. Опісля приступлено до вибору нового заряду на 1943 рік. До заряду вибрано наступних: адв. Н. Романюка, як голову; М. Джугана, як заст. голови; Івана Косара, як секретаря; Ольгу Дутку, як заст. секретаря; Карпа Чорномаза, як скарбника. До контрольної комісії вибрано Миколу Луцишина, Теодора Шавалу і Петра Назаревича; як опікунів хорих Анну Хижу, Анну Галас і Михалину Козар; як дверника Івана Кучму; до ради тростісів Марію Мельник і Василя Стадника; як хорунжого Івана Сколинюка.

По скінченню виборів нововибраний голова подякував за вибір та пояснив вимоги статуту для нових урядників як і членів, накреслив будучу працю та пожелав відділови якнайліпшого успіху в новім році.

ЗА УРЯД ВІДДІЛУ:
Адв. Н. Романюк, голова.
Іван Косар, писар.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ МІЖ ТУБИЛЬЦЯМИ В ГВІНЕЇ. — Це майор-генерал Роберт Айкельбергер, командант американських військ в Новій Гвінеї. Бачимо його без сорочки серед тубильців, що заняті переноском зброї. Команданта недавно відзначив генерал МекАртур.

З Червоним Хрестом в Новій Каледонії

(Ця стаття складена з листів Едни Петерсон, співробітниці Американського Червоного Хреста та завідуючої клюбом для вояків, відкритим Червоним Хрестом в Новій Каледонії. Листи писані в квітні, травні і червні минулого року).

Ось я в Новій Каледонії. За час подорожі тільки одна субмарина лякала нас, хоч пізніше ми довідались, що багато їх на Атлянтику чекало на наш конвой. Завдяки фльоті ми доїхали. Фльота виконує дуже добре своє завдання, ліпше ніж хто про те думає. В ночі кораблі (нищителі, кружляки та інші) і літаки творили образ, який я ніколи не забуду. Часом подібний образ можна бачити на фільмі.

Ми були першою частиною, що тут висадилася на беріг. Не було певности чи зможемо висісти. Японці нас тут не хотіли і ви можете собі уявити хвилювання при кінці нашої подорожі. Ми зовсім не знали що нас тут зустріне. Але дістались без перешкод і тільки з малими клопотами.

Яке примітивне це місце! Жінки носять переважно довкола тіла обмотані спідниці, а мужчини тільки короткі штани. Деякі малюють довкола очей білі кола. Кінці волосся малюють огидною червоною фарбою.

Дивними видаються розмови про брак нафти, ґумових колес. Ми тут не можемо купити паперу до писання, масла або картоплі. Щодо купальні та горячої води, то це річи, про які в дома ніколи не думали, а про які тут цілком забули. Проте аж дивно, як скоро до всього звикаємо. Просто обходимось і не думаємо про них.

Ви ніколи не пізналиб нас, в метальових шапках, з ґазовими масками, в черзі за їжою, або коли їмо, сидючи на землі, чи як миємо миски, ложки, чи як спимо в ночі з сітками від москитів. Якби хтось мені був сказав, що мені доведеться те все робити, я ніколи не повірилаб.

Тепер ми влаштувалися в будинку клюбу Червоного Хреста. У вівторок було велике відкриття. Ґенерал і всі інші великі риби були присутні. Також консулі, представники французької армії та місцевого громадянства.

Тепер я є завідуючою клюбом Американського Червоного Хреста для вояків. Це є цілком нова праця для мене, але я її люблю. Моє головне завдання — старатися, щоби хлопці почували себе тут як дома. Говорити з ними, влаштовувати гри, видавати папір до писання й книжки як їх маємо. Тепер маємо біля 20 книжок для всіх хлопців, що тут є. Надіюсь, що будете просити кожного, аби посилали книжки, журнали та інший матеріял до читання. Для певности посилайте малими пакунками, бо великі не все доходять.

В середу відкрили клюб для вояків, але вибухла революція Свобідних Французів проти Віші й все позакривали, навіть наш клюб. Все мійське населення повиходило, ходили вулицями, виголошували промови. Насильства зовсім не було. Всі прихильні до американців, тому нам нічого не загрожувало.

Наш будинок не дуже великий, правдоподібно вміщає яких 100 осіб. В суботу і в неділю все великий рух. Вояки приходять просто посидіти, почитати, послухати ґрамофону. Хвилинами так буває тісно, що нема стоячого місця. Це одне місце, де вони можуть посидіти поза своїми шатрами та землянками.

І в чора і сьогодні було досить клопоту. Вчора прийшла пошта. Це значить мати до діла зхлопцями від 9-тої години зрана до 9-тої вечером. Ви не можете собі уявити, з якими тільки справами не доводиться мені тут мати до діла. Смерть, народини, допомога родинам, родинні непорозуміння, заочні шлюби і розводи і тому подібне. Один з них казав мені сьогодня, що він радий, що поговорив зі мною. Признався, як на початку не хотів, а після розмови каже, що знов почув певність в собі.

Ця праця приємна, коли ви можете поговорити, пожартувати з хлопцями, але тяжка, коли наспіє телеґрама з дому про смерть когось в родині. Ми мусимо про те їх сповіщати. Вчора у мене був хлопець, котрого мати померла. Він приходив тричі, сидів і плакав. Ви знаєте мене, я не можу стриматись і я плакала разом з ним. Прикро для хлопців діставати такі вістки. Стараються забути за це серед товаришів, але іде це тяжко. Я тепер добре розумію, чому Червоний Хрест висилає дівчат. Хоч я майже так само переживаю горе вояків, проте я маю почуття, що помогла їм „облегчити душу". В армії потрібно більше жінок хочби на те, щоби хлопці мали кому оповідати свої клопоти.

Якби ви побачили мою кімнату, напевно сказалиб, що це крамничка. Є тут яйця, кава, ріжні овочі, цукорки, печиво, цигарки... Тут майже неможливо дістати яєць, але я дістала декілька дозинів від фльоти. Зробила морожене з одного десятка і віднесла до шпиталю хлопцям.

Тут на причуд багато зірок на небі. Особливо одна, якась планета, світить майже як місяць. Розмови про „тропічні ночі" не є байкою. Я знаю, що то значить; вони дійсно прекрасні. Місяць над океаном, з трьох боків гори, в долині пристань з кораблями, біліони зірок, малий горбок з зеленою травою, на якому ми сидимо і слухаємо ґрамофону, прибережна смуга і хлюпотіння води. І це називають війною? Це місце має бути „горячим" і ми ніколи не знаємо, коли прийде небезпека, але покищо все було добре.

Нове Видання Книжечки про Горожанство

Головна Рада Американської Єдности випустила щойно у світ нове й провірене видання свого підручника про те „Як Стати Горожанином Злучених Держав" в анґлійській мові. В книжочку включено всі найновіші зміни іміґраційних і натуралізаційних законів, які стали правосильні від часу останнього видання цього підручника з 1941-го року.

В книжечці, як і в її попередних виданнях, є окремі розділи про подання за перші і другі папери, остаточне переслухання, горожанство дітей і жінок, про поступовання відносно спеціяльних кляс чужинців, про втрату американського горожанства і т. п. Також подано зразки питань, які ставлять кандидатам при натуралізації, і відповіді на них, повний текст Американської Конституції, та всякі інші потрібні інформації.

Зміни й додаткові інформації находяться у розділах про натуралізацію вояків і про так званих „ворожих чужинців". Також нові є постанови про втрату горожанства наслідком участи у плебісцитах та інші дрібніші зміни.

Книжечка має 95 сторінок. Можете писати по неї теж і по українськи (хоч сама книжечка є тільки в анґлійській мові) на адресу:

Common Council for American Unity, 222 Fourth Avenue, New York, N. Y.

Ціна така сама як попередно: 25 центів.

Загальна Рада — ФЛІС.

ВІД АДМ. „СВОБОДИ"

Просимо всіх відділових секретарів У. Н. Союзу подавати якнайкоротші повідомлення про відділові збори та справи, які на них будуть обговорені. Також просимо присилати повідомлення щонайменше один тиждень перед зборами, щоб можна їх зложити і помістити на час. Старайтеся подавати лиш місцевість, назву Братства чи Товариства, число відділу, дату і місце зборів. У суботнішньому числі не будемо подавати відділових оголошень про збори.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЦЕ ПЯТЬ БРАТІВ СОЛИВАНІВ, що загинули на американськім кружляку по завзятих і успішних боях з японцями. Брати пішли разом як добровольці до маринарки, щоб відмстити смерть свого спільного друга.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Концерт Придаткевича в Нюарку.

Признаюся, що в перші дні після проголошення концерту п. Романа Придаткевича, при співучасти П. Петра Ординського, я не цікавилася цею справою.

А зачалося з того: кажу до себе, що я не є музиканткою, ані політиком, ані бизнесменкою, ані адвокатом ані якоюнебудь професіоналісткою. Я собі звичайна господиня. На скрипці не розуміюся — так ніби музику слухають не вухами але мозгом — досить моеї приявности за кухнею, при радіо, або перечитуючи в неділю всі числа „Свободи за цілий тиждень.

Кілька днів опісля стрічаю одну свою знакому і вона каже: „Чули про концерт 26-го грудня в Нюарку? На що вже наша українська Централя зійшла? Хтось там має іти і слухати цілий вечір самої скрипки — таж то буде можна з нудьги здуріти".

Стрічаю одного нашого професіоналіста а він каже: „Знаєте, я в суботу дуже занятий, а слухати саму скрипку, то хиба можна здуріти". Стрічаю іншого знакомого: „Таж ми — бодай тут в Нюарку — до клясичної музики, хоч би і української, не доросли, а мої діти люблять тільки „джез".

Читаю пізніше в „Свободі", що будуть виконані нові українські твори (хтож давніше чував про якунебудь українську інструментальну музику — „нема нічого — ми лише дуже співучий нарід"). А що українська народна пісня про Америку буде відограна „Дочкам Американської Революції", це цікаве хиба американцям про їм дорогу Америку, а нам, українського походження, що цю пісню зложили, це не цікаве і байдужне.

Взявши це все під увагу, не очікуючи ніякої приємности а так, просто склонюючи голову перед працею і посвятою наших артистів, я пішла в суботу 26. грудня вечером до Української Централі.

Входжу на салю — саля вже майже заповнена. Мене здивувало, що мені знайшли моє місце, (місця нумеровані). Бачу, що залишено старий звичай „хто скорше прийде то більше місця займе". Публика святочно одягнена — діти не бігають. Бачу багато знакомих. Це не музиканти ані професіоналісти, але такі скромні люди як я сама. Кількох, що я їх пізнала, недавно прийшли з денної фабричної праці. Інші це такі самі господині як я, а другі це дівчата, які навіть ніколи музики і не вчилися.

І думаю собі: „недобре, нема кому музики слухати, а ці люди музики на одній скрипці не видержать".

І повіяло на мене холодом! Тут проф. Каськів, видко приємно здивований таким числом публики, при оплесках представляє соліста цього вечера присутнім. Слідує американський гимн. Пішла зворушуюча „Прелюдія" Гайворонського для скрипки з пяном. Чую, що подобалася присутним. Я ще почуваюся ніяково. Думки перебивають думки. Очунююся — чую якусь таку рідну мельодію — ніжну, мягку — місцями повну рішучости, то знов таку рідну і сердечну. Здається, що я її все десь в голові заховану мала, а тепер видобув її рідний артист з тайних кривок мозґу. Це була та народня пісня про дорогу Америку. Думаю собі, що щоби лиш це почути і більше нічого, варта було сюди прийти. Чую, що цілу салю „взяв" цей музичний твір. Слідує „Танок" Якименка. Саля гуде. П. Придаткевич мусів цей „Танок" зі ще більшим успіхом повторити.

Виходить другий соліст вечера. Барітон П. Ординський. За ним п. Придаткевич, тим разом, щоб на піяні грати акомпаніямент для співу. Я почула за собою, як це приємно вразила публику взаїмна симпатія обох артистів. П. Ординський відразу захопив публику і витворив приємний настрій.

П. Придаткевич виконав ще свою Кобзарську Рапсодію. Цей твір припав до вподоби силою свого виразу так в тужливій думі, ніжній пісні і повних ріжнородностей танках. Цей твір це велике придбання для нашої культури взагалі. Він дуже серіозний. Я булаб вдячна, якщоб публика булаб випросила повторення цеї композиції цього самого вечера.

По перерві знов вслухуюся в скрипку. Чую „Невістку". Таж це наше українське весілля! Там свахи, там дружки, тут весела коломийка.

Слухаю „Чабана". Як до нього його мама промовляє: „Ані сієш, ані ореш, пожаль ти ся Боже". Чабан заграв на сопілку. Оглядаюся назад. Публика немов спить! Там спить знакома господиня, а там сидить зі замкненими очима, добре мені знана дівчина. Я досі думала, що вона любить лиш великомійський джез. Зі скінченням „Чабана" все оживає і пробуджується і бють в долоні зі задоволенням. І так дальше і дальше.

І не писала би я цього всього. Все одно всього не можна виразити словами. Треба бути на такому концерті. Однак може читачі відчують мій допис як подяку скромної людини заслуженим артистам за їх багатий дар для Нюарку.

Я дуже хотілаб, щоб наше громадянство раз залишило думку, що музика лиш для вибраних. Ми живемо в культурній Америці і хоч би частим слуханням добрих радіових програм наше вухо і наш смак виробився. Серіозна українська музика і ще в такому артистичному виконанню це велика насолода.

Такі концерти повинні відбуватися як щось усталеного з року в рік для радости нас, іміґрантів і тих американців наших дітей, які давно від нас вимаґають доказів нашої культурности.

Вірю, що не лиш Нюарк, але всі інші громади підуть на руку в устроєнню тих концертів і напевно будуть щасливі і вдоволені так як ми були в Нюарку.

А. С.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Річні збори 204 від. У. Н. С.

Дня 26. грудня м. р. в церковній гали при 14 вул. в Ню Йорку відбулись річні збори 204 відділу У. Н. С. Збори відкрив предсідник відділу Е. Ляхович, а опісля вибрано до переведення зборів п. Дмитра Галичина. Секретарював п. Крочак. В звіті з минулорічної праці предс. Е. Ляхович заявив, що відділ, не звертаючи уваги на воєнні відносини, за останній рік знов зріс і виконав якслід свою громадську роботу. Та робота дещо різнилась від передвоєнної роботи, бо тепер всю свою енергію мусимо повертати виключно на добро нашої Батьківщини Америки, коли передтим ми могли виконувати ріжні гуманітарні завдання, звернені на користь поневоленого українського народу в старім краю. Відділ в минулім році виконав якслід свої громадські завдання супроти Америки. Він купував бонди і дістав цертифікат признання від департаменту фінансів за те, що поверх 90% членів відділу постійно купують бонди. Він теж складав жертви на ріжні американські гуманітарні цілі. В відділі був порядок і співпраця поміж поодинокими членами та урядниками відділу.

Секретар М. Близнак подав подрібно, в який спосіб зростав відділ. За минулий рік прибуло старших членів 43, а до молодечого департаменту 31. Суспендовано старших 19, молодших 9. Померло 4. При кінці минулого року було в відділі 612 старших членів, а в молодечім департаменті 356. В звіті секретар М. Близнак підкресляв, що має певні трудноції з деякими членами, котрі отягаються з плаченням вкладок. Також є певні труднощі з молодими хлопцями, що відійшли до війська і також не платять вкладок. Тих хлопців важко відразу суспендувати, а проте платити за них постійно вкладки з каси відділу — неможливо.

Здавали свої звіти й інші урядники, а саме заступник предсідника, п. М. Гаврилко, заст. секретара п. Крочак, в імені контрольної комісії п. Марків, і делеґати від Комітету Відділів, п. Дутко, та від Ком. будування У. Н. Дому, п. Гаврилко.

По звітах вивязалась широка дискусія, в котрій ґрунтовно обговорювано справу зволікання з плаченням вкладок. Порішено, щоби члени приходили платити свої вкладки на місячних зборах, що відбуваються щомісяця в другу суботу по першім, в церковній гали при 14 вул., в годині 8-мій вечір. Також члени могтимуть платити свої вкладки в першу трету й четверту суботу, при згаданій адресі, від 6 години до 10 вечером, де буде хтось з урядників відбирати гроші. Касієр п. А. Ґелетій не буде більше в себе приймати ніяких вкладок.

Уступаючому урядови ухвалено одноголосно вотум довіря і вибрано його вцілости на черговий рік.

М. Б.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Л., Милвил, Н. Дж. — Найкраще зробите, коли напишете в тій справі до **ФЛІСА**, а дістанете звідтам певну відповідь. Вони займаються справами горожанства і дають поради і відповіди даром. Можете писати теж і українською мовою. Адреса: Flis, 222 Fourth Ave., New York, N. Y.

БРИТІЙЦІ БОМБАРДУВАЛИ БАЗУ СУБМАРИН У ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН. Два рази за одну добу британські летуни бомбардували німецьку базу підводних човнів у французькому порті Льоріян. Рівночасно британські летуни бомбардували промислові центри в західній Німеччині.

Коли почався рейд на французький порт, британське радіо остерегло французів, що це тільки рейд, а не інвазія.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Жіноча Сторінка

Материнські Обовязки і Воєнний Джаб

Скільки ми не мудрувалиб над цим, чи треба сьогодня жінці кидати хату та йти до зарібкової праці, чи ні — дійсність є дійсністю і десятки тисяч таких жінок по цілій Америці наділі ці домашні обовязки вже покинули та заступили їх працею у воєнній індустрії. Що більше — до цьої праці в імя загальної справи взиває їх навіть сама влада. Бо щоб зарадити недостачі робітника при виробі воєнного матеріялу треба використати усей працездатний людський матеріял; що маємо у краю і в загальному не находять поважної причини, щоб робити виїмки на користь жіноцтва, яке до цього часу берегло хатньої господарки. На цьому тлі позадомашня праця перестає бути для жінки самою лиш нагодою побільшити родинний прихід. Вона набирає закраски патріотичної повинности, від якої залежать більші та важніші справи як лад, справність та спокій у нутрі родинної клітини чи особистому життю одиниці.

Війна принесла зарібкові можливости для людей, які літами вичікували праці та животіли на суспільній допомозі чи харитативній піддержці. Хто лиш хоче працювати та завдав собі труду на це, щоб — хочаб поспішно — навчитися якогось придатного під цю хвилину знання, цей сьогодня не потребує голодувати чи числити на піддержку з милосердя ближніх. Цю нагоду, від першої хвилини, як вона втворилася в Америці, почало жіноцтво використовувати на дуже широкий розмір. І то жіноцтво ріжного віку, стану, чи суспільної приналежности. Покинули хату та пішли у воєнну індустрію мами немовлят і бабусі, жінки заможні і такі, що від літ знали недостатки у хаті, дівчата, які ледви покинули гайскул, та жінки, що підховали дітей і ціле життя були тільки домашними хазяйками.

Ріжні причини зложилися на цей масовий відхід жіноцтва до позадомашньої праці. Одних кликала нагода заробити дещо додаткового гроша; в інших рішали патріотичні мотиви. Ще інші шукали враження та зміни у одноманітньому домашньому житті — деякі хватилися першої нагоди втечи від цього, для чого ніколи не було у них великого запалу та охоти. Але одно треба признати на їх усіх спільну користь: від першої хвилини, як влада почала взивати громадянство, щоб готовило себе на таку можливість, що забракне працівників у ріжних ділянках, здебільша технічних — це жінки були тими, які негайно почали підготовляти себе до технічних робіт масовою участю у вечірних школах, курсах чи деінде. І коли сьогодня у деяких місцевостях діється така позірна дивоглядність як це, що приймається до праці жінок, хоч є там споре число безробітних мужчин, то — як вияснюють — діється воно саме ізза цеї причини, що жінки мають перевагу фаховою підготівкою у потрібній ділянці воєнного вирібництва, яку набули у останних часах.

І так у сотках тисяч американських родин кожного ранку замикаються хатні двері не лиш за дітьми, що йдуть у школу, головою-батьком, який йде до праці, але й мамою, що спішить до фабрики літаків чи повзів, та нерідко вертає домів пізніше за всіх. У домашньому житті родини — це справжня революція. А чи відбивається вона злими наслідками на стані родинного вогнища — на це питання старається відповісти доктор Лезлі Гоман (LESLE HOHMAN), псіхіятр з Джанс Гопкінс Університету в Балтимор, що для цеї справи прослідкував цілий ряд родин, де мати занята у воєнній індустрії.

Як загальний висновок каже він таке: нема великих потрясень та грізних наслідків там, де всі члени родини усвідомили собі, що за грошевий прихід, який приносить до хати жінка-мати, мусять усі платити додатковими обовязками та тим, що треба дечого зректись. Іншими словами — чоловік та діти мусять переняти на себе багато з цих праць, які колись виконувала у хаті мати, чи обійтися без вигод, які їй завдячували до цього часу. Діти у шкільному віці легко можуть виконати таку працю, як вдерж..ти лад у хаті, зробити покупки харчів, змити посудину і т. п. Серед багатьох родин, як подибав доктор Гоман, чоловіки приготовляють сніданок та виправляють дітей у школу, головно тоді, як мати працює вечорами, чи в ночі. Він не завважав, щоб цей спосіб відбився погано на здоровлю родини, чи на системі домашнього хазяйства. Навпаки, він помітив у багатьох випадках більшу вважливість у дітей для хатнього порядку та глибше почуття відповідальности за це, що діється у хаті, як у чоловіка, так і в дітей.

Коли діти є у перших роках життя і обовязки супроти них вичерпуються головно тим, щоб їх нагодувати, вдягнути, викупати та положити спати — то сьогодня майже нема вже в Америці жінки, яка малаб діти, а цих річей не вмілаб правильно виконати. І тому, коли мати, що хоче працювати на воєнному джабі, потрафить у сусідстві найти та оплатити когось, що візьме на себе цей обовязок — її осьмигодинна відсутність поза хатою не може грозити дитині якоюсь поважною шкодою.

Найважніше — каже Леслі Гоман — це духовий контакт між членами родини, який мусить бути тепер сильніший ніж тоді, коли мати бачила своїх дітей цілу днину. Вільний час, неділю, свята, чи вечірні години нехай родичі стараються провести спільно з дітьми і у тісному з ними товаристві. Мати, яка вже працює поза хатою, не може мати теж позахатних розривок. Це та посвята, яку вона мусить зробити для родини від себе. Жінки, які воєнний джаб використали саме у цей спосіб, щоб гроші за нього вжити як першу життеву нагоду вдягнутися та мати „гуд тайм", будуть мати розбите хатне життя і їх дітей вже тепер можназвати „воєнними сиротами".

У загальному — після опінії нашого психіятра — не треба боятися, що відхід мами до позадомової праці конечно мусить записатися деморалізацією дітей та хаосом у хатньому господарстві. В ніодному випадку, де ці діти були добре виховані передше — вони не кинулися до злих вчинків з першою хвилею, як мати пішла на воєнний джаб. Та теж не забуваймо, що є багато зле вихованих, пустих та занедбаних дітей, хоч мати не розстається з ними цілих двадцятьчотири години на добу. Для цих дітей мамина позадомашня праця може стати навіть спасенням та добродійством. А станеться тоді, коли на її місце прийде у хату друга людина, хоч чужа, але зате з таланом виховниці та почуттям відповідальности за стан повіреної собі дітвори.

Клявдія Олесницька.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. — Бр. св. Петра й Павла, від. 82, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться 24. січня, в годині 1. пополутні, в Миколи Гайдука, ч. 42. Всі члени мають прийти на збори, щоб вибрати новий уряд. — Олекса Дзира, предс.; Теодор Шиляк, секр.-кас.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. Запорозька Січ, від. 388, вибрало на річних зборах 3. січня таких урядників на 1943 рік: Іван Гачак, предс.; Іван Михальцевич, кас.; Стефан Коваль, фін. секр.

Інжинірство Притягає Жінок

Здається, що ця війна зробить ще один важний пролом у виборі професій для жінок: дуже можливо, що вона усталить їх в інжинірських професіях, що, як звісно, досі не вважалися ділянками для жінок.

Міродатним в тім процесі явищем можна вважати досвід підприємства відомої летничої корпорації Кертиса-Райта. Якийсь час тому вона оголосила заклик до жінок, аби зголошувалися до неї на інжинірські становища; обіцяла при тому дати кожній кандидатці (їх названо інжинірськими „кадетками") відповідний вишкіл. Школа мала би тривати десять місяців, причому учениці мали би не тільки не платити за курси, але й діставати ще як заплату 10 долярів у тиждень та мешкання й удержання. Вишкіл мав би відбуватися в вісьмох найкращих інжинірських школах краю.

За короткий час після проголошення цеї оферти зголосилися до канцелярій підприємства сотки дівчат, охочих взятися до інжинірства й переходити відповідні курси. Звісно, що передумовою приняття на інжинірський курс була покінчена колегія, але пропозиція стягнула не тільки жінок з покінченою колегією, але й жінок, що, покінчивши вже давно колегію, пішли до вищих шкіл, які мали їх приготовити до інших професій. Багато кандидаток притягнула інжинірія передовсім з ділянки штук, куди, кажуть, пішло багато жінок, хоча їх тягнуло до інжинірства, бо не вважали його за „жіночий фах". Другим фахом, з котрого інжинірство перетягне багато жінок, це вчительство, що як відомо, в нижчих ступнях уважається специфічно жіночою професією. Інжинірство притягне спеціяльно жінок, що вчилися економії або математики.

З підприємствами, котрі приймають жінок на інжинірські посади, співпрацюють тепер Американська Рада Освіти й Товариство для Розвою інжинірської Освіти. Ці організації певні, що певна частина жінок, що зголошуться тепер на курси в інжинірстві, з часом від курсів відступлять, але решта певно курси покінчить і тим самим стане кваліфікованими інжинірами. А підприємство Керти-Райса не вважає навіть виключеним, що незадовго начальником інжинірів підприємства буде жінка.

КАЖЕ, ЩО ПОСЛУХАЄ ПРЕЗИДЕНТА.

Джеймс Сізар Петрило, президент Американської Федерації Музиків заяви, що він відкличе свою заборону в справі рекордовання музики, якщо цього зажадає през. Рузвелт. Інші кажуть, що це Петрило тільки так викручується.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. січня 1942. помер у 59. році життя

ІВАН СВІТИЧ,

довголітний член Бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. Союзу, в Елізабет, Н. Дж.

Покійний походив із села Поляни Сировичні, повіт Сянік, Галичина. До Братства і У. Н. Союзу вступив у 1910 році. Полишив у смутку дружину Юстину.

Похорон відбудеться в середу рано, 20. січня 1943, з дому жалоби, 136 Race St., Elizabeth, N. J., до укр. катол. церкви св. Володимира.

Просимо членів прийти до дому жалоби у вівторок ввечір на панахиду, щоб віддати останну прислугу Покійному.

В. Й. П.! Секретар.

Дня 16. січня 1943. помер у 65. році життя

ВАВРИК СКОРЕНЬКИЙ,

довголітний член Тов. Запорозька Січ, від. 234 У. Н. Союзу, в Елізабет, Н. Дж.

Походив із села Різдвяни, пов. Теребовля, Зах. Україна, Вступив до У. Н. Союзу в 1908. році. Полишив у смутку дружину Хрестину, сина і дочки.

Похорон відбудеться в середу рано, 20. січня 1943, з дому жалоби, 616 Prosper St., W. Roselle, N. J., до укр. кат. церкви св. Володимира в Елізабет, Н. Дж.

В. Й. П.! Секретар.

Дня 11. січня 1943 року помер

ІВАН МАРУСИН,

член Тов. Запорозька Січ, від. 388, У. Н. Союзу в Клеймонт, Дел.

Покійний походив зо села Глібів, повіт Скалат, Галичина. Похорон відбувся в четвер, 14. січня 1943 року з укр. прав. церкви в Честер, Па.

Покійний полишив в смутку дружину Йосифину, сина Андрія і дочку Мирославу.

В. Й. П.! Ст. Коваль, секр.

ТАРЗАН, ч. 700. Слабодухи.

„Тарзан пропав!" — почала жалісно заводити одна жінка. „Пощо далі мучитись, пощо далі терпіти, коли всеодно нам всім кінець прийде".

По тих словах та жінка попала в гістерію і не роздумуючи що робить, пустилась в воду. Але старушка Ейкерс витягла її звідтам назад.

„Тепер не пора на гістерію. Це не місце для слабодухів", проговорила гостро старушка. Треба змагатись з труднощами. Старушці впала одна думка.

Це була дивна і сміла думка. Але серед таких обставин родились власне смілі думки. Старушка почала скликати до себе інших осіб з товариства.